

Colecția: **ESOTERICA**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOERESCU, DAN-SILVIU

**Suflete salvate de lumină. Minunile din chiliile mănăstirilor :
docu-drame și mituri contemporane însoțite de consemnări
din presă** / Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-305-4

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-305-4

Suflete salvate de lumină! Minunile din chiliile mănăstirilor

Docu-drame și mituri contemporane
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

Întâmplări magice de la Putna și Voroneț,
ctitoriile lui Ștefan cel Mare și Sfânt.
Cuviosul Daniil Sihastrul și „îngerescul chip
al schivniciei”, discipolul său Grigorie Roșca,
Sfântul Vasile de la Poiana Mărului
și Cuviosul Paisie Velicicovski / 7

Izvoare sacre ale tămăduirii:
strămoșii martiri ai credinței ortodoxe românești
în primele secole de după Hristos și locurile lor
de închinăciune / 53

Nicodim de la Tismana plutind deasupra Dunării
pe rasa călugărească, harul preschimbării fripturii
de purcel în păstrăv, mersul pe cărbuni încinși
și alte minuni / 73

O altă viziune a monahismului:
Arsenie Boca la Prislop și Sâmbăta de Sus / 93

Lămuriri bibliografice / 125

**Întâmplări magice
de la Putna și Voroneț, ctitoriile
lui Ștefan cel Mare și Sfânt.
Cuviosul Daniil Sihastrul și „îngerescul chip
al schivniciei”, discipolul său Grigorie Roșca,
Sfântul Vasile de la Poiana Mărului
și Cuviosul Paisie Velicicovski**

La un an după cucerirea Cetății Chilia, îndemnat și de sfetnicul său, Sihastrul Daniil, voievodul Ștefan cel Mare hotărăște înălțarea Mănăstirii Putna (10/5 iulie 1466-1469), Biserica „Adormirii Maicii Domnului” fiind sfințită în anul 1470. Clădirile din incintă, turnul de est și zidurile sunt ulterioare incendiului din 1480, conform inscripției aflate deasupra intrării principale în mănăstire: „Binecredinciosul domn a toată țara Moldovei, marele Io Ștefan Voievod, fiul lui Bogdan Voievod, a zidit și a făcut mănăstirea aceasta în numele Sfintei Născătoare de Dumnezeu, în

timpul arhimandritului Ioasaf, în anul 6989” (1481). Refăcut în 1484, ruinat de cazaci în 1654 și reconstruit de Gheorghe Ștefan și Istrate Dabija, în preajma anului 1662, restaurat între 1756 și 1760, prin grija Mitropolitului Iacob Putneanul, întregul complex este extins în secolul al XVIII-lea. Lucrările au fost marcate de o inscripție din 1757, decorată cu stemele reunite ale Moldovei și Țării Românești, păstrată pe latura dinspre incintă. Următoarea intervenție a fost realizată în 1902 și cercetările arheologice neîntrerupte din 1955-1956 și 1980-1981 până astăzi încă nu pot preciza cât a mai rămas din construcția inițială.

Mănăstirea Putna, situată la 72 de kilometri de Cetatea de Scaun a Sucevei, este cea mai importantă ctitorie a lui Ștefan cel Mare, care a fost concepută pentru a servi ca necropolă domnească pentru marele voievod și familia sa, dar a devenit, în timp „Ierusalimul neamului românesc”.

Conform vechilor cronici moldovenești, zidirea bisericii Mănăstirii Putna a început pe 10 iunie 1466 și s-a sfârșit în anul 1469, sfințirea bisericii având loc anul următor, în data de 3 septembrie. Cronicarul Ion Neculce a povestit felul în care a fost ales locul unde a fost ridicată mănăstirea: „Ștefan-Vodă cel Bun, când s-au apucat să facă Mănăstirea Putna, au tras cu arcul dintr-un vârful de munte ce este lângă mănăstire. Și unde au agiunsu săgeata, acolo au făcut prestolul în altariu”.

Marele voievod Ștefan cel Mare a fost înmormântat, în anul 1504, la Mănăstirea Putna, după ce a condus Moldova timp de 47 de ani și trei luni. El a fost urmat la tron de fiul său Bogdan, cunoscut sub numele lui Bogdan cel Orb.

Pe 15 martie 1484, un incendiu puternic a izbucnit în interiorul mănăstirii, distrugând chiliile și afectând parțial biserica. Ștefan cel Mare a poruncit atunci restaurarea bisericii și pictarea ei, atât în interior, cât și în exterior. În anul 1653, biserica Mănăstirii Putna este distrusă de oștile lui Timuș Hmelnițki. Domnitorul Vasile Lupu a început refacerea bisericii în anul 1653, lucrările fiind continuate de voievozii Gheorghe Ștefan și Eustratie Dabija și finalizate în 1662.

În perioada în care Bucovina a fost ocupată de imperiul habsburgic (1774-1918), biserica Mănăstirii Putna a suferit mai multe modificări, între anii 1901-1902 ea fiind restaurată de arhitectul austriac Karl Adolf Romstorfer. Turnul Tezaurului este singura clădire a mănăstirii care a rămas neschimbată încă din timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Aici erau ascunse în urmă cu cinci veacuri obiectele valoroase ale mănăstirii. În interiorul Mănăstirii Putna se mai află Turnul Clopotniței și Turnul lui Eminescu, nume date clădirii în care, în anul 1871, cel mai mare poet român a înnoptat mai multe nopți. Eminescu este cel care a supranumit Mănăstirea Putna – „Ierusalimul Neamului Românesc”.

Aici sunt înmormântați: Ștefan cel Mare, Maria Voichița – ultima soție a domnitorului, Maria de Mangop – a doua soție a domnitorului, Bogdan cel Orb – fiul domnitorului și alți urmași ai săi până la Petru Rareș.

În 1966, la recomandarea UNESCO, cei 500 de ani de la ctitorirea Mănăstirii Putna au fost sărbătoriți pe plan mondial.

Una dintre bogățiile duhovnicești ale Mănăstirii Sihăstria Putnei este icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, așezată spre închinare în partea stângă a naosului bisericii „Bunavestire”. Este o icoană veche, pe care turcii au voit să o distrugă și care a fost dăruită mănăstirii de o familie evlavioasă din localitatea Putna. Pe icoană se văd și astăzi urmele unei tăieturi de sabie, care arată că năvălitorii necredincioși în van au încercat să o facă bucăți.

Nu este, însă, singura relicvă sfântă a locului de închinare care face minuni. Astfel, despre icoana „Maica Domnului cu Pruncul” de la Mănăstirea Putna tradiția spune că a fost adusă în Moldova de către cea de-a doua soție a domnitorului Ștefan cel Mare, Maria de Mangop. Icoana este pictată în tempera pe lemn, ferecată în argint, având dimensiunile 99 x 80 cm. Tradiția spune că icoana „Maica Domnului cu Pruncul” de la Mănăstirea Putna a fost adusă în Moldova de către cea de-a doua soție a domnitorului Ștefan cel Mare, Maria de Mangop, odată cu zestrea sa, dăruind-o mănăstirii. Monahii de aici spun că această icoană de mari dimensiuni nu a avut întotdeauna înfățișarea de astăzi. „Dacă, într-adevăr, a fost adusă la noi în 1472, o dată cu zestrea Mariei de Mangop, fie de la Constantinopole, fie din Trapezunt (oraș situat în nord-estul Turciei), cum au presupus unii cercetători, este greu să reconstituim acum, cu exactitate, înfățișarea ei de atunci, întrucât se știe cu certitudine că această operă a suferit, de-a lungul timpului, importante modificări”, spune arhimandritul Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna. Astfel, în 1755, „prin osârdia” mitropo-

litului de atunci al Moldovei, Iacob Putneanul, se aplică, peste cea mai mare parte din suprafața icoanei, o fastuoasă ferecătură de argint. Câțiva ani mai târziu, la 20 martie 1758, același mitropolit cerea egumenului Venedict de la Mănăstirea Putna să-i trimită la Iași „acele lucruri ce s-au aflat la mormânt, ca să facă două coroane la icoana cea făcătoare de minuni”. Lucrate în argint aurit și încrustate cu sute de pietre scumpe (mărgăritare, granați, diamante etc.), cele două coroane au fost aplicate peste aureolele de argint ale Fecioarei Maria și Pruncului, conferind ansamblului un aspect vădit baroc. În cartea sa despre Mănăstirea Putna și comuna cu același nume, preotul Dimitrie Dan (1856-1927, istoric și membru corespondent al Academiei Române) relatează că în anul 1904 pictura icoanei a fost renovată și că „pe capul Maicii Domnului și al Pruncului Iisus Hristos se află câte o coroană de argint aurit”, dar că acestea „sunt noi și au fost puse în locul celor două făcute de Mitropolitul Iacob Putneanul imbracă aproape integral suprafața picturii, decupându-se numai în jurul chipului Fecioarei Maria, al Pruncului Iisus, al Arhanghelilor Mihail și Gavriil și în dreptul celor două mici medalioane pe care arhanghelii le susțin și în care sunt zugrăvite, miniatural, scena Bunei Vestiri, la stânga, și scena Învierii, la dreapta. Veșmintele și aureolele personajelor, ca și rama icoanei, sunt

decorate cu motive florale, executate în argint. Actualele coroane ale Maicii Domnului și Pruncului, care le-au substituit în 1904 pe cele de la 1755, sunt decorate, de asemenea, cu stilizări vegetale executate în argint aurit, dar fără bogăția pietrelor prețioase încrustate în vremea Mitropolitului Iacob Putneanul. Pe latura de jos a ramei de argint este înscrisă, prin ciocănire, cu litere chirilice, în limba română, următoarea inscripție votivă: „Această sfântă icoană s-a ferecat și s-a înfrumusețat din argintul Mănăstirii Putnei, însă cu osârdia și toată cheltuiala Preasfințitului Mitropolit al Moldovei, chir Iacov, în anii 7263 (1755) aprilie 15”.

Despre icoana Maicii Domnului cu Pruncul, starețul Mănăstirii Putna, arhimandritul Melchisedec Velnic, spune că este o icoană cu mare har, în fața căreia mulți oameni și-au găsit alinarea suferințelor. „Am avut și am, în continuare, bucuria să văd cu ochii mei minunatele fapte petrecute cu mulți dintre cei care au venit să se închine și să ceară ajutor de la Maica Domnului, în fața acestei icoane cu o istorie atât de îndelungată. Am văzut oameni bolnavi, trupește sau sufletește, oameni supuși la încercări grele și care s-au tămăduit. Am văzut, de asemenea, momente de grea încercare, cum a fost atunci când a ars Schitul «Daniil Sihastrul» și când icoana Maicii Domnului a vărsat lacrimi. Am văzut, cu doi ani în urmă, o creștină care mereu venea cu evlavie la icoana Maicii Domnului și care era în pericol de a-și pierde vederea. Aceasta a lăsat lângă icoană un bilețel pe care scria: «Îți mulțumesc Măicuța Domnului că mi-ai dăruit vederea». Sunt nenumărate cazurile de creștini care vin la icoană,

cerând ajutorul, ocrotirea și mângâierea Maicii Domnului și care dobândesc împlinirea cererilor lor, căci pe cine nu ascultă Maica Domnului? Pe cel ce nu strigă”, a spus arhimandritul Melchisedec Velnic.

O altă icoană emblematică a Mănăstirii Putna este Tripticul Deisis. Operă de o rară frumusețe artistică, bine conservată, despre acest triptic tradiția spune că era purtat de voievodul Ștefan cel Mare la oblâncul șei, în toate campaniile sale și că, înaintea bătăliilor sau în alte împrejurări de cumpănă, duhovnicul marelui voievod – arhimandritul Amfilohie Șendrea – îl deschidea și oficia scurte ceremonii religioase, adecvate momentului. Preluând aceste tradiții populare, scriitorul Mihail Sadoveanu evocă asemenea momente în monumentalul său roman istoric *Frații Ideri*. Tradiția mai spune că, înainte de a muri, Ștefan cel Mare a lăsat prețiosul triptic Mănăstirii Putna și că, la moartea voievodului, acesta i-a fost așezat pe piept, însoțindu-l până în clipa înmormântării. Reprezentarea Mântuitorului Iisus Hristos, alături de Fecioara Maria și Ioan Botezătorul, într-o operă de artă religioasă, se numește – cu un termen consacrat – Deisis. Cele trei panouri, în care apar Mântuitorul Iisus Hristos, Fecioara Maria și Ioan Botezătorul, sunt legate între ele prin câte două balamale metalice, care permit închiderea lor într-o cutie, tot metalică, suprapunându-se succesiv, ca un pli-ant, de la dreapta spre stânga. Panoul central este dominat de figura Mântuitorului, binecuvântând cu mâna dreaptă, iar cu cea stângă susținând o Evanghelie deschisă, în paginile căreia se deslușește un text slavonesc, scris cu litere de aur, alcătuit din trei versete disparate ale